

Politik och kommunikation
Cecilia Kellberg
08-677 26 84, 0709-88 51 41
cecilia.kellberg@energiforetagen.se

Miljö- och energidepartementet
Dnr M2017/00114/Ee

Energiföretagens synpunkter på reviderat direktiv om förnybar energi KOM (2016) 767

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Föreningen vill framföra följande synpunkter gällande rubricerat EU-direktiv

Energiföretagen välkomnar den marknadsorienterade inriktningen i hela vinterpaketet. Det är viktigt att paketet blir ett steg i rätt riktning för att öka andelen förnybar energi och minska utsläppen av växthusgaser på ett kostnadseffektivt sätt.

Målet om förnybar energi

Enligt överenskommelsen i Europeiska Rådet är EU-målet för andelen förnybar energi 27% till 2030. Inga nationella mål har ställts upp. Energiföretagen stödjer denna inriktning eftersom det ger utrymme för ett flexibelt och kostnadseffektivt genomförande av direktivet.

Enligt förordningen om governance (artikel 4 och 25) ska medlemsstaterna ställa upp sina bidrag till det gemensamma EU-målet genom en linjär ökning av andelen förnybar energi från 2021 och framåt. En linjär ökning tar dock inte hänsyn till nationella omständigheter och vad som är en kostnadseffektiv ökning utifrån den enskilda medlemsstaten. Energiföretagen anser därför att medlemsstaterna ska få en större flexibilitet kring hur andelen förnybar energi ska öka.

Finansiellt stöd (artikel 4 och 5)

Energiföretagen stödjer EU-kommissionens intension gällande ramverket för finansiellt stöd till förnybar el på så sätt att stödsystem ska utformas så att störning av marknadens funktion minimeras. Samtidigt är det angeläget att de statstödsregler som ska gälla efter 2020 tas fram parallellt med direktivet. Statstödsreglerna ska säkra genomförandet av principerna för finansiellt stöd och kommer att skapa större tydlighet och säkerhet om framtiden för investerare.

Energiföretagen stödjer förslaget att öppna upp nationella stödsystem för producenter i andra länder. Det håller redan i dag på att utvecklas till en praxis av EU-kommissionen att ställa upp sådana krav. Men kravet på att öppna stödsystemen borde villkoras med att överföringskapacitet mellan aktuella länder ska finnas tillgänglig. Att öppna upp för stöd till anläggningar i andra länder kan leda till en bättre fungerande inre marknad, en harmonisering av stödnivåer och på sikt en utfasning av stödsystem. Stödsystem riskerar alltid att störa marknadens funktion och att inte hänga med i marknadens utveckling. Det är ett problem som riskerar att förstärkas när stöd i en medlemsstat kan ges till

anläggningar i andra länder. Då Sverige har goda förutsättningar att bygga ut förnybar el till relativt sätt låga kostnader jämfört med många andra länder kan det vara attraktivt att bygga ut förnybar el i Sverige med hjälp av utländska stödpengar. Då det tar längre tid att bygga ut transmission än produktion riskerar kraft att bli inlåst i Sverige/Norden vilket har en negativ effekt på marknaden.

Energiföretagen föreslår att villkoren för att öppna upp stödsystem ska utvecklas mer i statsstödsriktlinjerna och att ett villkor för öppnande ska vara att tillgänglig överföringskapacitet finns. Det är viktigt att öppnandet inte leder till ökade kostnader och om kostnaderna ökar ska öppnandet kunna ses över. Förutsättningarna för avtal mellan medlemsstaterna behöver tydliggöras. Graden av öppnande föreslås relateras till en viss andel av subventionerad kapacitet. Den borde också kunna formuleras som en andel av subventionerad energiproduktion. Vidare borde det inte vara ett krav att öppna en viss del av stödsystemet varje år utan graden av öppnande bör kunna räknas över hela perioden 2020-2030.

Tillstånd (artikel 16)

Energiföretagen stödjer förslaget att etablera en kontaktpunkt i tillståndprocessen. Vidare stödjer Energiföretagen förslaget att tillståndprocessen inte ska få ta längre tid än 3 år för förnybar energi och tillhörande nätförstärkningar och max 1 år för "repowering" av befintliga anläggningar. För Energiföretagens medlemmar är effektiva och snabba tillståndprocesser väldigt angeläget för att få till stånd nödvändiga investeringar. Begreppet "repowering" behöver emellertid definieras närmare.

Ursprungsgarantier (artikel 19)

Energiföretagen anser att systemet med ursprungsgarantier är ett bra och tillförlitligt system för att redovisa elens ursprung och för att möjliggöra för konsumenter att välja ursprung. Detta system ska inte blandas samman med stödsystem för förnybar el, vilket EU-kommissionen gör genom att föreslå restriktioner för utfärdande av ursprungsgarantier till producenter som erhåller subventioner. Ägarskapet av ursprungsgarantier borde inte relateras till huruvida en producent får subventioner eller inte. Kommissionens förslag innebär stora ändringar mot vårt nuvarande system i Sverige, där producenter som erhåller elcertifikat även kan erhålla ursprungsgarantier för försäljning. Detta får ekonomiska konsekvenser för producenter, särskilt om de lagt ned arbete på att miljödeklarera sin produktionsportfölj. Systemet med auktionering parallellt med att vissa ursprungsgarantier utfärdas direkt till producent blir krångligt och svåröverskådligt.

Energiföretagen stödjer att ursprungsgarantier också kan utfärdas till värme och kyla, men det bör i första hand vara frivilligt då det innebär ett helt nytt regelverk med tillhörande administration för fjärrvärmeföretagen. Det är angeläget att tillkommande krav inte ökar den administrativa bördan och det behöver klargöras om det är motiverat att införa ett system för ursprungsgarantier och vilket egentligt syfte de ska ha. Exempelvis skiljer sig de fysiska förutsättningarna mellan Sveriges ca 450 fjärrvärmenät och det är orimligt att kunna överföra ursprungsgarantier mellan olika fjärrvärme- och fjärrkylanät som saknar fysisk koppling.

Egenproducenter av el (artikel 21)

Egenproducenter ska inte betraktas som energileverantörer om juridiska personer levererar mindre än 500 MWh el till elnätet. Detta kan innebära snedvridning av konkurrens beroende på hur regeln implementeras i medlemsstaterna. 500 MWh är en relativt stor anläggning. Denna gräns borde sänkas väsentligt till åtminstone i nivå med vad som idag tillämpas i lagen om skatt på energi för energiskattebefrielse av egenproducerad el.

Egenproducenter ska för den el som matas in i nätet, få ersättning motsvarande marknadsvärdet av el, enligt förslagets punkt 1 d). Energiföretagen anser att det vore fel att införa ett reglerat pris genom att tvinga elhandelsföretaget att köpa elen. Det går emot kommissionens egna förslag om att avskaffa reglerade priser. Vi anser att det borde vara upp till marknaden att sköta, men om det inte finns någon köpare ska däremot elhandelsföretaget kunna ta emot och hantera balansen för egenproducentens överskott utan att ta betalt för det.

Fjärrvärme och fjärrkyla (artikel 23 och 24)

Art. 23

Att medlemsstaterna ska sträva efter att förnybar energi i fjärrvärme och fjärrkyla ökar med en procentenhet per år blir väldigt utmanande när andelen förnybar och återvunnen energi redan är mycket hög som den är i svenska nät. Det är heller inte rimligt att ökningen ska ske varje år, utan borde i sådant fall ses över en 10-årsperiod, då enstaka år med kall väderlek kan innebära att topplast- och reservanläggningar som använder fossil olja kan behöva användas.

Art 24 Fjärrvärme

Förslaget om tredjepartstillträde till slutkund är en alltför långtgående reglering där erfarenheterna från att införa ett TPA-regelverk som föreslogs av den statliga s.k. TPA-utredningen (SOU 2011:44) beräknas öka kostnaderna med ca 10-15% då det bland annat förutsätter en funktionell uppdelning av fjärrvärmeverksamheter i produktion, distribution, handel och systemansvar, liksom någon form av prisreglering för distributionsverksamheten. Energiföretagen anser i stället att reglerat tillträde till *fjärrvärmenäten* är mer motiverat och anpassat till den svenska reglering i fjärrvärmelagen som finns på plats sedan augusti 2014. Således bör TPA till *slutkund* strykas i förslaget, dvs. ordet "customer" strykas i bl.a. art. 24.4.

Det är angeläget att artikel 24 anpassas utifrån den svenska lagstiftningen om reglerat tillträde till fjärrvärmenäten så att ytterligare reglering inte behöver införas i Sverige. Detta innebär bl.a. att följande punkter behöver tas upp i artikeln:

- Lagstiftningen ska endast ta sikte på nya tillträden/anslutningar så att inte befintliga avtal om spillvärmesamarbeten påverkas
- Tillträde till fjärrvärme-/fjärrkylanät ska endast avse *prima värme/fjärrkyla*, dvs. vara direkt användbar i det aktuella nätet vad gäller t.ex. temperaturnivå och tryck och avse *framledning*
- Priset för värmen/kylan ska motsvara nyttan av den erbjudna värmen/kylan i det aktuella nätet, dvs. hänsyn behöver tas till t.ex. aktuell efterfrågan och alternativ produktion
- Fjärrvärme-/kylaföretaget måste ha rätt att ta ut alla extra tillkommande kostnader för nätanslutning och anpassning av distributionsnätet vid ett tillträde

- Ett avtal om tredjepartstillträde ska gälla under tio år

Direktivet ska se till att det finns möjligheter att ansluta förnybar värme och spillvärme till fjärrvärmenät och konsumenter kan välja att ansluta sig till nätet och/eller att koppla bort sig från nätet och välja den uppvärmningsform som konsumenten föredrar. Regleringen måste främja en konkurrenskraftig marknad som inte innebär omotiverat höga regleringskostnader.

Det kan också ifrågasättas om föreslagna regleringsåtgärder är rätt typ av styrmedel för att främja introduktion av förnybar energi. I Sverige har vi istället framgångsrikt tillämpat ekonomiska styrmedel som energi- och koldioxidbeskattning som åstadkommit den önskade energiomställningen med en idag mycket hög andel förnybar och återvunnen energi. 2015 var användningen av fossila bränslen nere i 6 % av fjärrvärmeproduktionen. Flera större investerings- och inriktningsbeslut har fattats under det senaste året som innebär att flertalet kvarvarande större fjärrvärmeproduktionsanläggningar som använder fossila bränslen kommer att fasas ut de närmaste fem åren. Energiföretagen Sverige avser återkomma med mer detaljerade skrivningsförslag till de ändringar som vi anser behövs i artikeln.

Fjärrkyla

Att reglera fjärrkyla på samma sätt som fjärrvärme kan ifrågasättas av flera skäl. Fjärrkyla är till skillnad från fjärrvärme inte en energiaffär utan en effekt- och energitjänsteaffär som innebär mycket stora energibesparingar i jämförelse med andra kylningsalternativ. Fjärrkylan är också i utgångspunkten förnybar i Sverige och det är svårt att se hur den aktuella regleringen skulle kunna bidra till en ökad andel förnybar energi, utan bidraget är snarast till energieffektiviseringsmålet.

I jämförelse med fjärrvärmen är också fjärrkylan en liten marknad på ca 1 TWh/år i jämförelse med fjärrvärmens volym på ca 55 TWh/år i Sverige. Fjärrkylan också en relativt ny företeelse som byggts ut i Sverige sedan 1992 och fortfarande har en relativt liten del av kylmarknaden. Det är därför mycket angeläget att hålla tillkommande administrativa kostnader nere så att fjärrkylans konkurrenskraft på kylmarknaden inte försämras. I ett EU-perspektiv är dock Sverige det största fjärrkylelandet, då fjärrkylan i övriga EU-länder är en liten företeelse. Även detta talar för att behovet av att reglera fjärrkylemarknaden är litet.

Fjärrkylemarknaden kännetecknas också av starka kunder, vilket bl.a. konstaterades av Energimarknadsinspektionen i rapporten "Kartläggning av marknaden för fjärrkyla" (Ei R2013:18). Energimarknadsinspektionens slutsats var att någon reglering för att stärka kundens ställning på fjärrkylemarknaden inte var motiverad.

Energiföretagen Sverige bejaktar dock att tillträde till fjärrkylanäten erbjuds för tredje part om det sker på motsvarande villkor som för dagens tillträde till fjärrvärmenäten i fjärrvärmelagen. Det är dock angeläget att det sker en teknisk anpassning utifrån de olikheter som finns i fysiska och tekniska förutsättningar, bl.a. handlar det i fråga om fjärrkyla att *bortföra* värmeenergi från en kund. Energiföretagen Sverige avser återkomma med mer detaljerade synpunkter kring fjärrkylans förutsättningar då EU-kommissionens underlag för de föreslagna regleringsåtgärderna är ytterst tunt.

Förnybart i transporter (artikel 25)

Det saknas ett nytt mål för andel förnybart i transporter. Energiföretagen Sverige instämmer i den inriktningen. Problemet med transportsektorn är de fossila bränslena och alla alternativ behövs för omställningen. El, biogas, etanol, vätgas osv. All el är inte förnybar men el har stora fördelar genom energieffektivisering och bättre luftkvalitet. I hela EU går elen dessutom mot en allt bättre klimatprestanda. Om ett mål ska sättas för transportsektorn så ska målet formuleras som en mål för minskning av fossila bränslen, vilket skulle ligga i linje med Miljömålsberedningens förslag.

Med detta resonemang som utgångspunkt är finns det ingen anledning att begränsa användningen av 1:a generationens biodrivmedel till en viss procentsats.

Det finns ingen anledning att ställa upp ett specifikt mål för 2:a generationens biodrivmedel. Det räcker med ett övergripande mål för transportsektorn. Sedan får "marknaden" avgöra om detta ska fyllas med 1:a eller 2:a generationens biodrivmedel eller elektrifiering.

Hållbarhetskriterier (artikel 26)

Energiföretagen Sverige är positiv till att kommissionen valt en rationell hållbar strategi per typ av biomassa oavsett slutanvändning. Generellt är vi positiva till hållbarhetskriterierna och vill verka för att dessa utvecklas i nuvarande form.

Energiföretagen Sverige stödjer EU-kommissionens syn på att ökad användning av bioenergi är en av de viktigaste bidragen till minskad klimatutsläpp. Vi håller också med kommissionen att användningen av bioenergi ska fylla kriterier för klimatbesparingar, hållbar skogsbruk och biodiversitet. Vi tycker att det är bra att kommissionen vill driva på mot ökad effektivitet i produktion, transport och användning av bioenergi genom energiåtervinning i effektiva kraftvärmeanläggningar.

Energiföretagen Sverige tycker att kommissionens fokus på energieffektivitet och klimatbesparingar är bra men befarar att det finns risk att effektiva hetvattencentraler exkluderas. Föreslagen metodik i annex VI/B(11) riskerar att exkludera användningen av pellets för produktion av hållbar bioenergi i värmeverk som driftsätts efter den 1 januari 2021. Pelletstillverkare borde få använda faktiska värden för koldioxidutsläpp, baserat på regional eller nationell elmix.

Energiföretagen Sverige instämmer med föreslagna harmoniserade hållbarhetskriterier för fasta biobränslen – däremot behöver antagande och beräkningar av bland annat CO₂-utsläpp från pellets korrigeras.

Det är naturligtvis mycket viktigt att nationell lagstiftning är utgångspunkten och kan bedömas vara tillräcklig för skogsbränslen. Kommissionen föreslår att nationell lagstiftning eller "best practice" på skogsinnehavsnivå ska tillämpas bl.a. för att undvika stora administrationskostnader. Energiföretagen stödjer Kommissionens förslag att minska administrationsbördan för de mindre värme- och kraftvärmeanläggningarna, likväl för deras biobränsleleverantörer. Energiföretagen stödjer kommissionens förslag att när nationell lagstiftning inte räcker till bör operatörerna utgå från ett riskbaserat förhållningssätt och vidta lämpliga åtgärder för att minimera risken för användning av ohållbar biomassa.

Energiföretagen tycker att det är bra att kommissionen vill ta fram implementeringsregler, inkluderande adekvata standarder för trovärdig, transparent och

oberoende granskning av de frivilliga systemen men det är viktigt att följa upp utveckling av dessa regler för att minimera administrationsbördan i hela värdekedjan.

Energiföretagen stödjer kommissionens förslag att koldioxidlager bör bibehålls eller förbättras (Art. 26 Punkt 6 Punkt efter (iii) första mening). Det finns dock olika metoder för att visa att kollager bibehålls. En metod är att upprätthålla miljöledningssystem på skogsinnehavsnivå. En annan mer ekonomisk metod är att med hjälp av nationell skogsstatistik visa att skogslagren ökar över tiden. Energiföretagen Sverige förespråkar den senare metoden. Medan kollager på en enskild skogsinnehavsnivå, i synnerhet mindre skogsinnehav, kan variera kraftigt över tiden på grund av enskilda avverkningar kan kollager som behandlas i en större region eller land som helhet vara stabil eller ökar. Därför kollager bör inte ses på individuell skogsinnehavsnivå utan på en nationell eller regional nivå. Detta är i linje med den nationella klimatrapporeringen som redovisas till FN (NDC) (Art. 26. punkt 6 (ii)). Det bör också noteras att kortsiktiga variationer i regionala kollager (t.ex. p g a brand, sjukdomar, skörd korrigering efter en ekonomisk nedgång, etc.) är naturliga och ska inte förväxlas med en avvikelse från den långsiktiga trenden att kollager bibehållas eller ökas.

Syftet med paragrafen i Art. 26 paragraf 5 (b) är att avverkning och produktion av biomassa sker på ett hållbart sätt. För att uppnå detta syfte är det viktigt att ledningssystem och rutiner är på plats för att säkerställa att alla respektive indikatorer i skogen löper låg risk, men det är oväsentligt på vilken nivå i värdekedjan kontroll genomförs. Nivån var i värdekedjan kontrollen och tillämpning av åtgärder sker bör breddas och omfatta även producenter av biomassa (t.ex. pelletsfabrik eller sågverksnivå). Energiföretagen anser att sådant tillvägagångssätt, för att inkludera ledningssystem på produktionsnivå, skulle vara mer effektiv och stringent.

Kommissionen ger möjlighet för granskning och ändring av Art. 26 (5) + (6). Direktivet träder i kraft i januari 2021 och det nationella genomförandet sker tidigast juni 2021. En ny bedömning och potentiella ändringar i 2023 är alltför tidigt och skulle leda till osäkerhet för marknadsaktörerna. Snarare översynen av Art. 26 bör göras i enlighet med den allmänna översynen av direktivet 2026 (som anges i art. 30 (3)).

Det fossila jämförelsevärdet (FFC - fossil fuel comparator) som anges i avsnitt B (19) i det föreslagna direktivet är 183 gCO₂eq / MJ för el. I kommissionens rapport för 2010 KOM (2010) 11 används FFC 198 gCO₂eq / MJ och i i kommissionens 2014 "state of play" dokument SWD (2014) 259 används 186 gCO₂eq / MJ. Att olika värden används i i olika dokument kan ifrågasättas och skapar otydlighet för biomassaaktörerna

Energiföretagen Sverige anser att det bör tydliggöras vad som avses med "high conservation value" och "harvesting permit", så att definitionen inrymmer det svenska sättet med anmälningsförfarande.